

LÓCZY-CSÚCS A HIMALÁJÁBAN?¹

**A szöveget sajtó alá rendezték a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Nemerkényi Antal vezetésével.**

Sven Hedin, az Ázsia belsejéről tán legtöbb fehér foltot eltüntető svéd kutató-utazó 1909. április 5-én és 6-án a Magyar Földrajzi Társaság meghívására tartott előadásokat tibeti és Himalájabeli utazásairól Budapesten az Uránia Magyar Tudományos Színházban, a mai, jobban mondva, tegnapi Uránia moziban. Hedin ezen az útján járta be Transz-Himalája hegyvidékét. Azt a hegységet, amelynek létét a Himalájában dél felől csak Dardsilingig jutó Lóczy már évtizedekkel korábban kikövetkeztette, mondván a Himalája fővonulata mögött egy másik magas hegyláncnak kell húzódnia, amely széles ívben, legalább másfélezer kilométer hosszúságban Hátsó-Indiáig nyúlik.

Hedin ekkor javasolta, hogy neveztesék az Everest-csoport egyik nyolcezrese, amelynek helyi, tibeti neve Lhotse, azaz Déli-csúcs (Lho=dél, tse=csúcs; tkp. a Csomolungmától délre fekvő csúcs), ezentúl a Himalája feltárásában óriási érdemeket szerzett magyar kutatóról „Lóczy-csúcs”-nak.

Hedin javaslata hosszú évtizedekre visszhangtalan feledésbe merült, bár a 1960-as években egy indiai kongresszuson résztvevő magyar geológusoknak kínai kollégáik olyan, a hegycsúcsok neveit feltüntető himaljai képeslapot adtak ajándékba, amelyen a Lhotse is szerepelt, és e néven a – tibeti elnevezésekben úgy tűnik kevésbé járatos – kíniai magyarázata szerint a Lóczy név értendő kínai írásmóddal.

E közlések indíthatták arra Radó Sándort, a Kartográfiai Vállalat 1980-ban kiadott középiskolai atlasza főszerkesztőjét, hogy „A világ teteje” című térképlapon a 8501 m-es csúcsot – a tibeti név említése nélkül – „Lóczy-csúcs”-ként tüntesse fel. Radó még egy másik himaljai hegycsúcsot is „megmagyarosított”: a 7879 m-es Nuptse (tibeti nyelven: Nup=nyugat, tse=csúcs) neve helyett – az Albánia-kutatóként és öslénytanosként egyaránt híres Nopcsa Ferenc tiszteletére – a Nopcsa-csúcs elnevezést javasolta.

Mivel e nevek használatának jogosságára nem volt kellő bizonyíték, és a helyi elnevezések értelméről Radó a brit Royal Geographical Society térképtárossával történt levélváltásból maga is meggyőződött, a Kartográfiai Vállalat – Radó Sándor halála után – kiadott térképein a Lóczy és Nopcsa neveket elhagyta.

(1999)

¹ Forrás: Lóczy-csúcs a Himalájában? = A Földgömb, 1999. 2. sz. p. 48.